

מחברת בחינה

שלום לך הנבחן!

קרא בעיון את ההוראות בדף זה ונהג בדיוק לפיהן. אי מילוי ההוראות עלול לגרום לתקלות שונות ואף להביא לידי פסילת בחינתך. הבחינה נועדה לבדוק את הישגך האישיים, ולכן עבוד עבודה עצמית בלבד. בזמן הבחינה אין להיעזר בזולת ע"י קבלת הומר כתוב או בשיחות בע"פ, ואין לעזור לנבחנים אחרים גם אם פנו אליך. אין להכניס לחדר הבחינה חומר עזר – ספרים, מחברות, רשימות מכשירי קשר למיניהם וכו' – פרט לחומר עזר מותר בשימוש המפורט בגוף השאלון או בהוראות מוקדמות של המשרד. אם ברשותך חומר עזר שאינו מותר בשימוש, מסור אותו לידי המשגיח לפני תחילת הבחינה. לאחר שסיימת את כתיבת הבחינה, מסור את המחברת לידי המשגיח ועזוב בשקט את חדר הבחינה.

אנא הקפד על טוהר הבחינות!

הוראות לנבחן אקסטרני

1. ודא כי במדבקה שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים ופרטי השאלון שתיבחן בו, והדבק אותה על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך.
2. אם לא קיבלת מדבקה, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

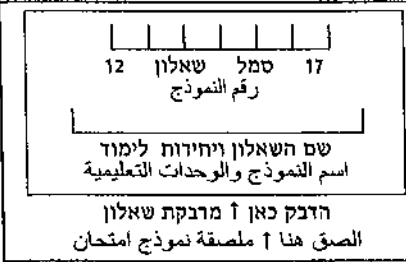

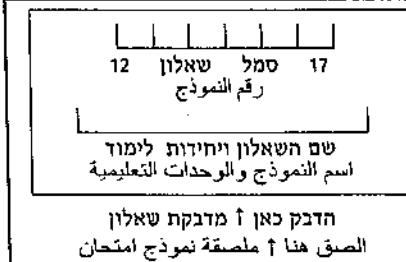
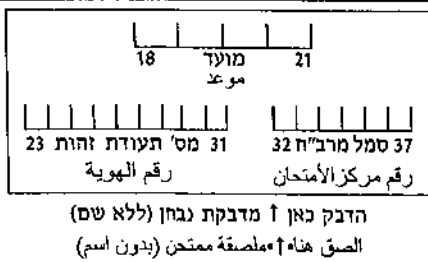
הוראות לנבחן אינטרני

1. ודא כי במדבקות הנבחן שקיבלת מודפסים פרטיך האישיים, ובמדבקות השאלון שקיבלת מודפסים פרטי השאלון שתיבחן בו.
2. הדבק על כריכת המחברת, במקום המיועד לכך מדבקת נבחן (ללא שם) ומדבקת שאלון.
3. אם לא קיבלת מדבקות, מלא בכתב יד את הפרטים במקום המיועד למדבקת הנבחן.

הוראות לנבחנים

1. אסור לכתוב בשולי המחברת (החלק המקווקו), היות וחלק זה לא ייסרק.
2. עמודים ששימשו כדפי טיוטה, יש לציין בראש העמוד את המילה טיוטה.
3. אין להשתמש בטיפקס במחברת הבחינה. אם ברצונך למחוק – העבר קו או (X) על הכתוב.
4. במחברת הבחינה יש לכתוב בעט בלבד.
5. אין לכתוב שם בתוך המחברת, משום שהבחינה נבדקת בעילום שם.
6. אין להוסיף או לשנות שום פרט במדבקות, על מנת למנוע עיכובים בזיהוי הנבחן וברישים הציונים.

ב ה צ ל ח ה !

 הערכה שלישית	 הערכה שניה	 הערכה ראשונה
		מדבקות לנבחן אינטרני מלصقة ممتحن داخلي
		מדבקות לנבחן אקסטרני מלصقة ممتحن خارجي

מחברת בחינה אחידה – משבצות – אקסטרני/אינטרני
 דפטר امتحان מועד - מריבعات - خارجي/داخلي

* הוראות בשפה הערבית מעבר לדף.
 * التعليمات باللغة العربية على ظهر الصفحة

وزارة التربية والتعليم

القسم الكبير للامتحانات

الإدارة التربوية

دفتر امتحان

تحيّة للممتحن!

اقرأ بتمعن التعليمات في هذه الصفحة واعمل وفقاً لها بالضبط. عدم تنفيذ التعليمات قد يؤدي إلى عواقب مختلفة وحتى إلى إلغاء امتحانك. أعد الامتحان لفحص تحصيلاتك الشخصية، لذلك عمل بشكل ذاتي فقط. أثناء الامتحان، لا يُسمح طلب المساعدة من الغير بواسطة الحصول على مواد مكتوبة أو الحديث، كما لا يُسمح مساعدة ممتحنين آخرين، حتى لو توجهوا إليك.

لا يُسمح إدخال مواد مساعدة - كتب، دفاتر، قوائم، أجهزة اتصال بأنواعها وما شابه - إلى غرفة الامتحان ما عدا "مواد مساعدة يُسمح استعمالها" المفصلة في نموذج الامتحان أو في تعليمات مسبقة من الوزارة. إذا كانت لديك مواد مساعدة لا يُسمح استعمالها، سلمها للمراقب قبل بدء الامتحان. بعد أن تنتهي من كتابة الامتحان، سلم دفتر المراقب، وغادر غرفة الامتحان بهدوء.

نرجو التقيد بنزاهة الامتحانات!

تعليمات للممتحن الداخلي

1. تأكد بأن تفاصيلك الشخصية مطبوعة

على ملصقات الممتحن التي حصلت عليها،

وبأن تفاصيل نموذج الامتحان الذي تُمتحن به مطبوعة

على ملصقات نموذج الامتحان التي حصلت عليها.

2. ألصق على غلاف الدفتر، في المكان المخصص لذلك،

ملصقة ممتحن (بدون اسم) وملصقة نموذج امتحان.

3. إذا لم تحصل على ملصقات، اكتب بخط يد

التفاصيل في المكان المخصص لملصقة الممتحن.

تعليمات للممتحن الخارجي

1. تأكد بأن تفاصيلك الشخصية وتفاصيل نموذج

الامتحان الذي تُمتحن به مطبوعة على الملصقة

التي حصلت عليها، وألصقها على غلاف

الدفتر، في المكان المخصص لذلك.

2. إذا لم تحصل على ملصقة، اكتب بخط يد

التفاصيل في المكان المخصص لملصقة

الممتحن.

تعليمات للممتحنين

1. لا يُسمح الكتابة في هوامش الدفتر (في المنطقة المخططة)، لأنه لن يتم مسح ضوئي لهذه المنطقة.

2. اكتب كلمة "مسودة" في رأس كل صفحة تستعملها مسودة.

3. لا يُسمح استعمال التيبكس (DPM) في دفتر الامتحان. إذا أردت المحو - مرر خطاً أو ضع (X) على المكتوب.

4. يجب الكتابة في دفتر الامتحان بقلم حبر فقط.

5. لا يُسمح كتابة الاسم داخل الدفتر لأن الامتحان يُفحص بدون ذكر اسم.

6. لا يُسمح إضافة أو تغيير أية تفاصيل في الملصقات، وذلك لمنع عوائق في تشخيص الممتحن

وفي تسجيل العلامات.

نتمنى لك النجاح!

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון	—	הבנה והבעה	—	60 נקודות
		פרק א: הבנת הנקרא	—	35 נקודות
		פרק ב: הבעה	—	25 נקודות
חלק שני	—	לשון: תחביר ומערכת הצורות	—	40 נקודות
				סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות:
- (1) יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
- (2) לכתובת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (20-21) של השאלון.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק ראשון – הבנה והבעה (60 נקודות)

קרא את הטקסטים 1-2 שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.

הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

פרק א: הבנת הנקרא (35 נקודות)

בפרק זה ענה על בל השאלות 1-4.

1. א. מהי עמדתו של כל אחד מן הכותבים כלפי השימוש באמוג'י במקום בשפה הכתובה? (6 נקודות)

ב. הבא נימוק אחד של כל אחד מן הכותבים, המבסס את עמדתו. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

2. על פי טקסט 1, ציין שתי בעיות שעלולות להתעורר בתרגום של טקסט כתוב לסמלי אמוג'י. (6 נקודות)

---

3. א. לפניך חמש שאלות. הקף את מספרי השאלות שיש עליהן תשובה בטקסטים. (4 נקודות)

- (1) מה גרם להתפשטות האמוג'י בעולם?
- (2) מדוע ילדים מעדיפים להשתמש בשפת האמוג'י יותר ממבוגרים?
- (3) האם שפת האמוג'י תיכנס בעתיד לתכנית הלימודים?
- (4) איזו צורת תקשורת הייתה נפוצה באינטרנט לפני האמוג'י?
- (5) כיצד קובעים את הסמלים שייכנסו ללוח האמוג'י?

ב. מתוך שני הטקסטים, כתוב את התשובות על השאלות שהקפת. (4 נקודות)

لا تكتب في هذه المنطقة

או לכתוב באזור זה

4. א. מהי המלצתו של כותב טקסט 2 לגבי חינוך הילדים בעידן השימוש באמוג'י? (4 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך וענה על השאלה שאחריו.

במחקר חדש התגלה שבגלל ההבדלים בין מערכות ההפעלה של טלפונים חכמים, סמלי האמוג'י אינם זהים בכל המכשירים ועקב זאת אין להם משמעות אחת מוסכמת. לדוגמה, החיוך הקורן (grin) נראה בסוג מסוים של טלפונים שלילי ומלחיץ יותר מבסוג טלפונים אחר. במילים אחרות, עד שלא ייוצר קוד אחיד לכל מערכות ההפעלה של המכשירים המגוונים, ייתכן שתיאלצו לסבול קצרים בתקשורת או לתקשר בדרך אחרת, למשל באמצעות אותיות ומילים.

(מעובד על פי אופיר ארצי [12 באפריל 2016]. זהירות: האמוג'י שלכם לא תמיד נראים כמו שאתם חושבים. אוזר מ' <http://www.tgspot.co.il>)

לדעתך, מה היה חושב כותב טקסט 2 על הקטע שלעיל? נמק.
(5 נקודות)

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

פרק ב: הבעה (25 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 5-6, וכתוב עליו מאמר בהיקף של כ-300 מילים לפי ההוראות. תוכל לכתוב טיוטה בעמודים 8-9.

5. השימוש באמוג'י היה נפוץ בעבר בעיקר בהודעות טקסט מידיות, וכיום הוא מתרחב לתחומים חדשים, כמו פרסום או תכתובות בעבודה. כתוב מאמר טיעון, ובו הבע את עמדתך בנוגע לשאלה אם ראוי לשלב אמוג'י בימינו בכל סוגי הכתיבה ואף בכתיבה רשמית: מכתבים רשמיים, עבודות אקדמיות, עיתונות, ספרי עיון וכדומה. נמק את דבריך באמצעות דוגמאות.

או

6. יש הטוענים שהחיבור התמידי לרשתות החברתיות המאפיין את דורנו פוגע בתקשורת הבין-אישית, המתרחשת פנים אל פנים, ומעצים את הניכור החברתי. לעומת זאת, יש הרואים ברשתות החברתיות כלי שמחזק את הקשרים בין בני אדם.

כתוב מאמר טיעון, ובו הבע את דעתך על התמורות בקשרים החברתיים בין בני האדם בעידן הדיגיטלי. נמק את דבריך באמצעות דוגמאות.

Blank lines for writing the answer to question 6.

لا تكتب في هذه المنطقة
אין לכתוב באזור זה

לא לכתוב באזור זה

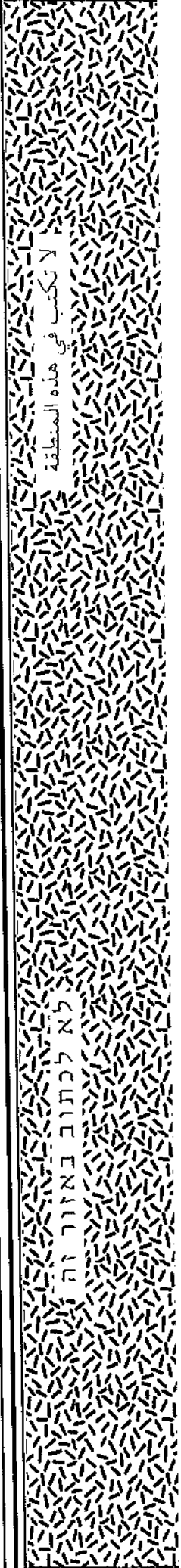
لا تكتب في هذه المنطقة

+ נספח

A series of horizontal lines for writing, consisting of approximately 22 lines.

/המשך בעמוד 8/

+ נספח

טיוטה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

חלק שני — לשון: תחביר ומערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה שש שאלות: שלוש מתחום התחביר (7-9) ושלוש מתחום מערכת הצורות (10-12).

ענה על **ארבע** מן השאלות 7-12 (לכל שאלה — 10 נקודות).
בשאלות שתבחר, ענה על **כל** הסעיפים.

תחביר

7. לפניך ארבעה משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- האמוג'י משמש להבעת משמעויות של דברים באמצעים גרפיים.
  - בשנים האחרונות אנו עדים לעלייה בשימוש בשירותי הודעות טקסט מיידיות כמו "וואטסאפ".
  - עם התפשטות ההודעות המיידיות גבר גם השימוש באמוג'י במקום במילים.
  - השימוש באמוג'י חוסך זמן, ולעתים הוא מגשר בין אנשים דוברי שפות שונות.
- א. הקף את המשפט היוצא דופן מבחינת הסוג התחבירי.
- ב. ציין את הסוג התחבירי של המשפט שהקפת: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
- ג. ציין את הסוג התחבירי המשותף לשלושת המשפטים האחרים.
- ד. הקף את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו במשפטים.

אמצעים גרפיים:	תיאור,	מושא,	לוואי,	נשוא
השימוש:	מושא,	תיאור,	נושא,	נשוא
אמוג'י:	לוואי,	מושא,	תיאור,	תמורה
זמן:	נושא,	נשוא,	לוואי,	מושא

(שים לב: סעיף ה של השאלה בעמוד הבא)

ה. בכל אחד מן המשפטים שלפניך, הקף את הצורה המודגשת הנכונה, ונמק את בחירתך במונחים לשוניים.

- האמוג'י מבטא באמצעים גרפיים רעיונות **מקוריים** / **מקוריות**.

נימוק: _____

- ציורי המערות **נותנים** / **נותנות** מקום לביטוי אישי ייחודי.

נימוק: _____

/המשך בעמוד 12/

لا تكتب في هذه المنطقة

הזורב חרוב

8. א. לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. לפעמים ההבנה של שפת האמוג'י טובה יותר מהבנת המילים שהיא (1) מחליפה.

II. האמוג'י הוא (2) אוסף אקראי של ציורים, והוא (3) מבטא מגוון של רגשות.

(1) ציין את הסוג התחבירי של כל אחד מן המשפטים: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).

משפט I _____ משפט II _____

אם המשפט מורכב – תחם את הפסוקית, וציין את תפקידה התחבירי (משלימת שם או משלימת פועל).

אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – תחם את איבריו.

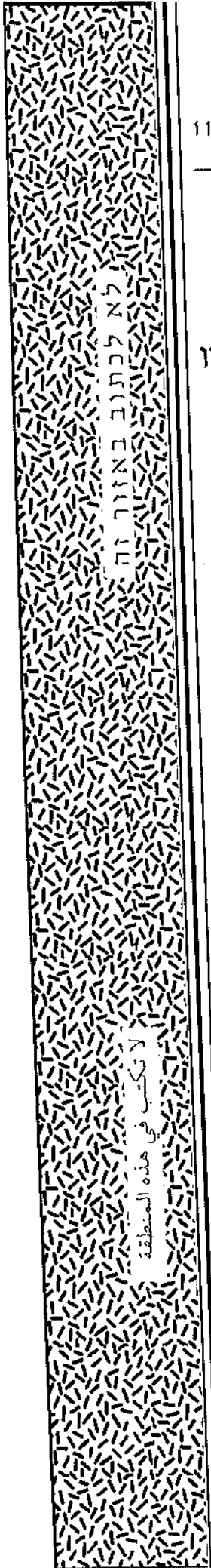
(2) • איזו מן המילים המסומנות בקו יוצאת דופן מבחינת תפקידה התחבירי?

כתוב את מספרה: _____

• מהו התפקיד התחבירי של המילים האחרות המסומנות בקו? _____

(3) המר את משפט II במשפט מסוג תחבירי אחר, אך שמור על משמעותו.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא)

ג. לפניך משפט מורכב.

לירן שוויד, **כותב טקסט 1**, ציין שלדעתו השימוש באמוג'י במקום בשפה הכתובה ייהפך לחלק נרחב יותר **בתקשורת בין בני אדם**.

(1) תחם את הפסוקית במשפט, וציין את תפקידה התחבירי: לוואי, מושא או תיאור.

(2) הקף את התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו.

כותב טקסט 1: לוואי, תמורה, נושא, נושא

בתקשורת: תיאור, מושא, לוואי, נושא

(3) כתוב את המשפט במבנה של דיבור ישיר.

9. א. לפניך חמישה משפטים. כתוב מתחת לכל משפט מהו הקשר הלוגי של המשפט, העתק את המילה (או הצירוף) המבטאת את הקשר הלוגי וכתוב מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי.

• אף כי שפת האמוג'י מוגבלת, היא שפה ברורה מאוד.
הקשר הלוגי: _____

המילה במשפט המבטאת את הקשר הלוגי: _____

מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי: _____

• אנשים מכל קצוות העולם משתמשים באמוג'י כדי לגשר על פערי שפה.

הקשר הלוגי: _____

המילה במשפט המבטאת את הקשר הלוגי: _____

מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי: _____

• אם נשתמש באמוג'י שימוש נכון נוכל לשמור על שפה כתובה עשירה.

הקשר הלוגי: _____

המילה במשפט המבטאת את הקשר הלוגי: _____

מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי: _____

• השימוש הרב באמוג'י גורם לדילול השפה הכתובה.

הקשר הלוגי: _____

המילה במשפט המבטאת את הקשר הלוגי: _____

מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי: _____

• השפה הכתובה לא תיעלם גם אם רוב התקשורת הבין-אישית תתנהל באמצעות אמוג'י.

הקשר הלוגי: _____

המילה במשפט המבטאת את הקשר הלוגי: _____

מילה אחרת המבטאת את אותו קשר לוגי: _____

ב. המר את המשפט הראשון (הפותח ב"אף כי...") במשפט מסוג

תחבירי אחר, אך שמור על הקשר הלוגי שבו.

מערכת הצורות

10. לפניך טבלה.
בעמודה הימנית בטבלה יש פעלים מודגשים.
השלם (במקומות הלבנים בלבד) את המידע הנדרש בנוגע לכל פועל.
(אין צורך לכתוב משפטים)

שם הפועל (מאותו השורש ומאותו הבניין)	שם הפועל (מאותו השורש ומאותו הבניין)	השורש	הבניין	הפועל
				בניסיון לתרגם טקסט לשפת האמוגי נְתַקְלְתִּי במגבלות רבות.
				שפת האמוגי מְצִיגָה דימויים הלקוחים מעולם הטבע והחי.
				בשנת הלימודים הבאה יחל פרויקט חדש, ובו יצר כל תלמיד סמלי אמוגי חדשים.
				אנשים מכל העולם מְשַׁתְּמֵשִׁים יום-יום באמוגי.
				כיום נְתַנָּת האפשרות להביע משמעות דרך סמלים.
				נְאָרְגַן את הודעות הטקסט לפי נושאים.

תוכן זה מוגן בזכויות יוצרים © 2017
 כל הזכויות שמורות למוסד המחקר
 המרכז הלאומי למידע מדויק
 ומחקר מתמטי (מרכז המידע)

11. א. לפניך משפטים, ובהם פעלים סבילים מודגשים.

- הדימויים שבשפת האמוג'י לְקוּחִים מעולם הטבע והחי.
- לוח האמוג'י מְכַר היטב לכל מי שמתכתב ב"וואטסאפ".
- הספר "מוֹפֵי דִיק" תַּרְגָּם לשפת האמוג'י.
- מאמרים רבים נִכְתְּבוּ על השימוש ב"סלנג הרשת".

בטבלה שלפניך כתוב את השורש, הבניין והזמן של כל אחד מן הפעלים הסבילים, וכתוב כל פועל בצורתו הפעילה. שמור על הזמן ועל הגוף של הפועל.

הפועל הסביל	השורש	הבניין	הזמן	הצורה הפעילה
לְקוּחִים				
מְכַר				
תַּרְגָּם				
נִכְתְּבוּ				

ב. לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. בראשית ימי האינטרנט תִּקְשְׁרוּ בני הנוער זה עם זה ב"סלנג רשת".

II. אל תִּקְשְׁרוּ את החבילה חזק מדי.

בטבלה שלפניך נתח את שני הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין	הגוף	הזמן
I. תִּקְשְׁרוּ				
II. תִּקְשְׁרוּ				

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא)

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

ג. לפניך חמישה זוגות של שמות פעולה. הקף את הזוג שבו שמות הפעולה אינם מאותו בניין.

כַּפָּרָה — מְסַגֵּר

הַמְנַעוֹת — הַצְטַבְרוֹת

נְסִיעָה — דְאָגָה

הַתְמַסְרוֹת — הַזְדַמְנוֹת

הַצָּעָה — הַשָּׂג

/המשך בעמוד 18/

לא לכתוב בזה

לא לכתוב באזור זה

12. א. לפניך רשימת שמות. מיינ אותם בטבלה שלפניך, לפי דרך התצורה שלהם.

תְּקַשְׁרֶת, מֵהוּת, מְגַבֵּלָה, מִיָּדִי,
תַּחֲלִיף, מִסָּע, פְּרָשָׁנוּת, רִגְשׁוֹן

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

במה שונה המילה הִיֶסְטוֹרִיָה מן המילים שבראש השאלה?

ב. לפניך חמישה צירופים.

(1) הקף את הצירופים ששתי המילים בהם נוצרו באותה דרך תצורה.

פְּתַב קָדוּם

מַחֲשָׁבָה שְׁטַחִית

שַׁחֲקוֹן פְּדוֹרְסֵל

עֵתוֹן יוֹמִי

מְדַרְחוֹב עִירוֹנִי

(2) העתק את הצירופים שהקפת (כל צירוף בשורה חדשה) וציין מהי דרך התצורה המשותפת לשתי המילים בכל אחד מן הצירופים.

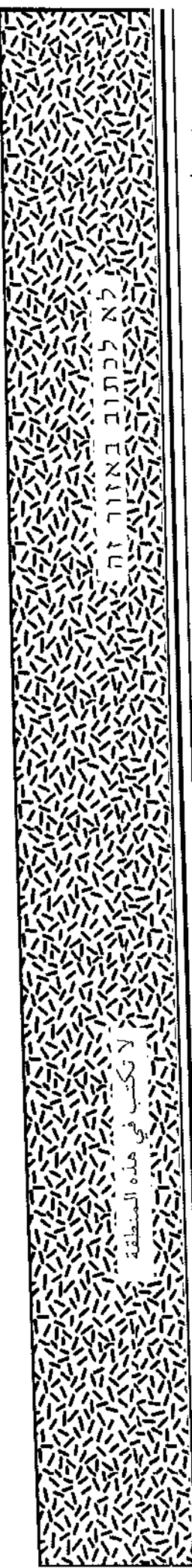

(שים לב: סעיפים ג-ד של השאלה בעמוד הבא)

/המשך בעמוד 19/

ג. לפניך שני משפטים, ובהם שמות מודגשים.

— לפסנתר יש מְנַעֵד רחב.

— הלכנו במורד הנהר לכיוון הַמְּפָל.

(1) ציין את דרך התצורה של כל אחד מן השמות.

מְנַעֵד _____

מְּפָל _____

(2) ליד כל אחד מן השמות האלה כתוב דוגמה לשם אחר שנוצר

באותה דרך תצורה.

מְנַעֵד _____

מְּפָל _____

ד. במשפט שלפניך הקף את הצורה הנכונה של שם העצם המודגש,

ונמק את תשובתך.

הספֵר הידוע התחיל לעבוד בַּמְּסַפֵּרָה / מְסַפֵּרָה של ירון.

נימוק: _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة

לא לכתוב באזור זה

+ נספח

טיוטה

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

מדבקת משגיח

ملصقة مراقب

"אתך בכל מקום, גם בבגרות.

בהצלחה, מועצת התלמידים והנוער הארצית"

"معك في كل مكان، وفي البجروت أيضًا.

بالنجاح، مجلس الطلاب والشبيبة القطري"

נספח: טקסטים
לשאלון עברית: הבנה, הבעה ולשון
על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
11282, חורף תשע"ז

לפניך שני טקסטים.

קרא אותם, וענה על השאלות בשאלון המחברת המצורף.

טקסט 1

כשאת כותבת סמיילי, למה את מתכוונת?

מאת לירן שויד

בעולם המודרני נדמה שנוצרה אפשרות להתבטא ללא מילים, באמצעות סמלים מצוירים המכונים אֶמוג'י.

המילה אמוג'י (emoji) מקורה בשפה היפנית, והיא הלחם של שתי מילים: e – תמונה או ציור, moji – דמות. האמוג'י הוא אמצעי ביטוי גרפי ומשתמשים בו בתקשורת מקוונת, ובעיקר בשירותים שנועדו לשליחת הודעות מידיות (כמו "וואטסאפ"). בשנים האחרונות אנחנו עדים לשימוש הולך וגובר בשירותים כאלה, וכך גם לשימוש באמוג'י הבא להחליף מילים בסמלים. שימוש זה באמוג'י חוסך זמן, והוא אף נהפך למעין שפה כלל-עולמית משום שהוא יכול לגשר בין אנשים שאינם דוברים את אותה השפה.

10 האמוג'י המשמש אמצעי ביטוי חלופי הביא אותי לערוך ניסוי. מטרתי הייתה לנסות לתרגם טקסט של הוגה דעות סיני מסינית לשפת האמוג'י. ההנחה הראשונית שלי הייתה שהמשימה תהיה קלה משום ששפת האמוג'י היא למעשה המרה של השפה הכתובה לסמלים, ומשום שאני בקיאה בשפת האמוג'י. אולם עם הזמן גיליתי שלאמוג'י יש מגבלות של שפה.

15 בלוח האמוג'י הסטנדרטי יש 825 סימנים, ואף על פי כן יש מושגים שאינם מיוצגים בו. לדוגמה, כשניסיתי לתרגם את המושג הנפוץ ביותר בהגות הסינית "דאו" (דרך), נתקלתי בבעיה, שכן אין אמוג'י שמזכיר את משמעות המילה "דרך" במונָּה בהגות הסינית. לפיכך הלכתי ובחרתי טקסט אחר, אף הוא כתוב בסינית, שבו מרבית הדימויים לקוחים מעולם הטבע והחי. מצאתי כי מושגים מתחומים אלה מיוצגים במלואם בשפת האמוג'י.

* מעובד על פי שויד, ל' [2 בנובמבר 2015]. כשאת כותבת סמיילי, למה את מתכוונת? אלכסון, כתב עת דיגיטלי בתחומי

המדע, הפילוסופיה, התרבות והאמנות. אוהור מ' alaxon.co.il

אף על פי שכל אדם עלול לפרש בדרך שלו טקסט הכתוב בשפת האמוג'י, אין שוני אמתית בין המילים לסמלים, שכן אלה בסך הכול שתי דרכים מקובלות להביע משמעות. ייצוג של העולם באמצעות סמלים נעשה כבר בעת העתיקה. מראשית התפתחות השפה, השתמש האדם בציורים כדי לייצג קווי נוף, בעלי חיים ועוד. בה בעת אפשר לטעון כי השימוש באמוג'י מעיד לא רק על חיקוי של העולם הקדמון אלא גם על התקדמות מסוימת בתקשורת: ראשית, האמוג'י הוא כלל עולמי, ועל כן הוא מגשר בין דוברי שפות שונות זו מזו; שנית, האמוג'י מציג את הדבר עצמו, בניגוד למילה שהיא ייצוג שפתי ובלעדי המשמעות שנלווית אליה היא חסרת כל ערך. שפת האמוג'י, על אף היותה מוגבלת, מצליחה להביע משמעות, והיא עושה זאת לפעמים טוב יותר מן המילים שהיא מחליפה.

לנוכח המגמה ההולכת וגוברת של השימוש באמוג'י במקום במילים, באוקטובר 2014 הוסיפה חברת מייקרוסופט למנוע החיפוש שלה "בינג" (Bing) תמיכה בחיפוש באמוג'י. כלומר, אפשר להקליד בשורת החיפוש סמל כלשהו, או צירוף של סמלים מלוח האמוג'י, ולקבל תוצאה מתאימה. אולם מנוע החיפוש הזה עדיין אינו יודע לזהות את המשמעות המטפורית של כל הסמלים והצירופים שלהם. למשל, תוצאות החיפוש של צירוף המורכב מסמל של לב וסמל של עוגה יהיו עוגה בצורת לב או "איך להכין עוגה בצורת לב" אך לא יובילו לפורום של אוהבי עוגות. כלומר, מנוע החיפוש עדיין אינו יודע לזהות את הרעיון המופשט "אהבה" של סמל הלב. נראה שהקושי האמיתי הוא לזהות משמעויות כאשר הן שונות מן המובן הבסיסי של העצם המשתקף בכל סמל, אך סביר להניח שעם הזמן יפתחו את מנוע החיפוש גם בכיוון זה.

איני טוען שבעתיד הנראה לעין תיהפך השפה הכתובה לשפה של סמלים מצוירים, אך אני בהחלט מאמין שהשימוש באמוג'י במקום בשפה הכתובה יתפוס חלק נרחב יותר בתקשורת בין אנשים. צורת תקשורת כזאת תהיה בבחינת חזרה אל המקורות הקדמוניים שלנו, ואולי אפילו תשפר את התקשורת בינינו.

רגשונים אינם שפה!

מאת אברום רותם

במאמר זה נדבר בקצרה על הרגשונים (emoticons) – "אמוג'י" ודומיהם – ועל הקשר השגוי שנוהגים לעשות בינם לבין השפה. התקשורת באמצעות רגשונים היא נלעגת, לא-אישית, עקרה מרגש ומלאכותית. לא רק שאמות המידה שלה אינן של שפה, אלא שהיא גם מחליפה את התקשורת האנושית.

5 לרגשונים היסטוריה קדומה בהרבה מלסמלים מצוירים כמו אמוג'י המשמשים כיום בהודעות כתובות ממכשירים חכמים. הרגשונים הם נגזרת, מעין תת-מחלקה של "שפה חזותית", שהיא תקשורת באמצעות תמונות, ציורים, סמלים ואמצעים נוספים, תקשורת שמלווה את החברה האנושית מקדמת דנה. הכתב הראשון היה חזותי, והוא נראה כמו רשמים אנושיים של המציאות מראשית ההיסטוריה האנושית.

10 ציורי המערות בספרד ובצרפת הם כנראה התיעוד הקדום והידוע ביותר לכתב זה. בקנה מידה היסטורי, החלו רק לאחרונה לכתוב בכתב המוכר לנו כיום – ציורים שנהפכו לסמלים, למילים ולאותיות. באמצעות סמלים אלה אנו מרכיבים מילים ומשפטים שיש להם משמעות מוסכמת, הברורה למרבית חברי קהילה מסוימת.

מי שרואה ברגשונים ובפרט באמוג'י חידוש או אף תקווה חדשה לאמצעי תקשורת 15 אוניברסלי, כדאי שיציץ בהיסטוריה של התקשורת הבינ-אישית בכתב. עוד בראשית ימי האינטרנט השיח הציבורי המציא לעצמו "סלנג רשת" שהתאפיין בקיצורים רבים, ואופנה זו התפשטה לכל עבר. הוגי דעות טענו שהתפתחה שפה חדשה המאפשרת תקשורת בין-לאומית ושתביא לאיחוד האנושות כולה. מאמרים נכתבו והרצאות הושמעו על היות סלנג הרשת השפה הבאה של הילדים. לא מעטים אף ניסו להנחיל 20 לילדי העולם את השפה הזאת, אך למגינת לבם היא נעלמה בתוך זמן קצר ואיננה עוד. הנוער נטש את סלנג הרשת לטובת רגשונים וייצוגים גרפיים. לנוכח ההיסטוריה הקצרה והעלובה של תרבות התקשורת הדיגיטלית המקוצרת, ראוי לקרוא בעין ביקורתית מאמרים העוסקים בשפת האמוג'י, השפה הבינ-לאומית החדשה.

* מעובד על פי רותם, א' [יולי 2015], רגשונים אינם שפה! מתקוונים לאתיקה, אוהור מ' lanethics.com.

במחצית השנייה של המאה ה-20 נוצרו רגשונים מסימני פיסוק ומסימנים אחרים, לדוגמה: (עזוב) :- סמיילי (-: קורץ ומחייך (-; מופתע -0: ועוד. בית היוצר של האמוג'י החל את פעילותו בשנות התשעים ביפן, ובשנת 2010 סמלי האמוג'י כבר היו דיירי קבע במכשירים הניידים בכל העולם. בשנת 2013 הוסף הערך "אמוג'י" למילון אוקספורד. כיום סמלי האמוג'י הם הדור החדש של התפיסה של השפה הבין-לאומית, ועל כן נכתבים מאמרים רבים בנושא. בסוף מן הסתם גם הם יישטפו בשינוי הבא. 30

אך בינתיים אנו עדים לניסיונות כתיבה מעניינים בשפת האמוג'י, לדוגמה תרגום הספר האלמותי "מוֹבֵי דֵיק" לשפה זו. נשאר לקוראים לשפוט אם אכן מדובר בשפה חדשה ופורצת דרך המאפשרת עומק ביטוי, או אולי בנסיגה לגרסה שטחית ומלאכותית של כתב הציורים הקדום, משחר הכתיבה האנושית. רק נעיר שהציור של האדם הקדמון במערות היה אישי וייחודי, ולא נבחר מסדרה של ציורים מוכנים מראש. 35 המגוון ההולך וגדל של סמלי האמוג'י איננו תחליף לשפה. מי שמשווה רצף אין-סופי של איורים זעירים לכתב החרטומים המצרי הקדום למשל, אינו יודע מה הוא סח. התמונות בכתב המצרי הקדום מייצגות הברות קוליות ומעידות על דקדוק מורכב כמו בכתב של שפה מפותחת. סמלי האמוג'י הם אוסף אקראי של ציורים מלאכותיים מוכנים מראש, שמבטאים רגשות חד-ממדיים. הם אינם מאפשרים תקשורת סבירה משום שהצירוף שלהם נתון למרחב גדול מדי של פרשנות. מכאן שכל ההכרזות על "שפה חדשה של הילדים" חסרות משמעות מעשית שכן הן מדברות על מהות שאינה קיימת. הן זוכות להנהוני הסכמה בשיח הציבורי, המאופייין במחשבה השטחית, שאם מדובר במשהו חדשני שנעשה בו שימוש במכשירי התקשורת החכמים ודאי הוא טוב ונכון. 45

הרעיון שילדים צריכים שפה כזאת הוא משאלת לב שאינה מנומקת ואינה מושתתת על היגיון חינוכי כזה או אחר. הטיעון כי שפה זו היא אמצעי לשיפור יכולות ההבנה, ההפשטה והביטוי של הילד, בהשוואה ליכולתו לעשות זאת כיום בשפה המדוברת והכתובה, ודאי אינו טיעון משכנע.

הנימוק האחר, שהקיצורים מאפשרים תקשורת בין-אישית מהירה יותר, מעורר את השאלה למה בעצם צריך תקשורת מהירה יותר ומידית? כדי שלא נעצור לרגע לחשוב מה אנו שולחים בהיסח הדעת? כדי שנוכל לעשות זאת בנהיגה? בעבודה, כדי שהבוס לא יבחיך?

כדאי לחזור למציאות, ויפה שעה אחת קודם. אני מציע לשוב ולהתמקד בהוראה ובלימוד של שפה עשירה ומגוונת שאנו דוברים וכותבים זה דורות, כדי שיהיה אפשר להתבטא באופן עמוק ומדויק יותר. אפשר בהחלט לגוון, לעטר ולהמחיש גם באמוג'י כזה או אחר, אך עדיף שלא לחשוב שמדובר בשפה, וודאי שלא לראות באמוג'י אמצעי שיש ללמדו או אמצעי העשרה חיוני ובעל משמעות המחליף את השפה הכתובה. 55

